

5. Us agradaria competir-hi? Jocs¹

1 Llengua i joc

1. Llegeix el text següent i després trieu la resposta correcta per a cada pregunta:

Llengua i joc

Jordi Esteban

La llengua és una matèria apta per al joc. Johan Huizinga, en la seva obra més coneguda, *Homo ludens*, ens diu que el joc és a la base de tota activitat humana, des de la guerra fins a la filosofia o la mateixa llengua. Segons ell, el joc és una forma d'activitat plena de sentit i amb una funció social, no una activitat de segon ordre que es "permet" que duguin a terme els infants, però que no queda bé entre persones adultes. Huizinga afirma que per a tothom, nens i adults, el joc pot arribar a tenir un seguit de funcions, com poden ser: la descàrrega d'energia vital, l'impuls congènit d'imitació, la satisfacció d'una necessitat de relaxació, l'anticipació d'activitats més serioses que la vida exigirà més endavant, l'exercici per obtenir el domini de si mateix, el desig d'establir una competició amb els altres, la descàrrega innocent d'impulsos lesius, la satisfacció de desigs que no es poden donar en la realitat, el manteniment del sentiment de la pròpia personalitat...

La llengua no solament forneix d'elements expressius les grans obres literàries i els discursos més solemnes i transcendents. És també la "plastilina" amb què els parlants modelem cada dia expressions que responen a les funcions comunicatives. La llengua ens permet, no solament produir els gèneres típics que s'estudien a l'escola (cartes, exposicions, argumentacions, descripcions, etc.), sinó també exclamar-nos, cantar, fer frases fetes, explicar acudits, inventar noms i, fins i tot, dir coses sense sentit... A més, molts jocs típics de la nostra cultura tenen base lingüística: els mots encreuats, les sopes de lletres, el joc del penjat, l'Scrabble, els jocs de rol... Jugar, com ens diu Huizinga, és una activitat volguda per si mateixa, pel plaer que s'obté en fer-la, sense cap altra finalitat que fer l'activitat mateixa. I la llengua ens ofereix infinites possibilitats de jugar-hi.

La idea que la llengua és per jugar-hi pot ser, doncs, un altre axioma per a l'ensenyament i l'aprenentatge lingüístic. Un principi que no exclou els altres i que caldria combinar-lo amb els formats més sistemàtics, pràctics o textuals a què estem acostumats. És ben cert que la gramàtica ens fa competents, que les activitats orals i escrites ens fan hàbils en l'ús de la llengua, que la lectura de bons autors ens fa lectors i habitants conscients del país i del planeta, i que la història de les paraules ens pot fer curiosos i comprensius. Però també és cert que el joc, i especialment el joc basat en la llengua, ens fa enginyosos i àgils per a moltíssimes activitats i situacions de la vida personal, social i professional, i ajuda a millorar la competència lingüística a través del desenvolupament de moltes microhabilitats.

¹ Exercicis extrets i adaptats de Amado, C.; M. Carreté i J. Esteban (2011): *Català suficiència*. Barcelona: Teide. Versió adaptada.

Amb els jocs de llengua podem aconseguir que els alumnes sàpiguen definir conceptes de manera creativa, que estiguin atents a les grafies amb què estan escrites les paraules, que es mirin les paraules de mil maneres distintes, que creïn paraules noves, que remenin diccionaris per acaçar mots o buscar accepcions noves, que facin rimes, que escriguin acudits, facècies, contes o auques, que s'exercitin en la pronúncia de frases de fonètica embarbussada, que compreguin dobles sentits, que infereixin paraules o frases des de fragments incomplets, que escriguin o expliquin oralment instruccions de joc, que compreguin, per trobar-hi i jutjar-ne la segona intenció, els jocs de paraules que tantes vegades fan els publicistes, els polítics, els presentadors de concursos televisius... Tot això, evidentment, sota la normativa que cal saber, davant dels models literaris de què cal fruit, enmig de les tècniques de parlar i escriure que cal dominar, i juntament amb una consciència creixent de la riquesa de la nostra llengua.

- a. Per a Huizinga, el joc...
 - i. ...és característic dels nens però no és recomanable per als adults.
 - ii. ...és una activitat de segon ordre.
 - iii. ...és present en tot allò que fa l'ésser humà.

- b. Segons el mateix autor...
 - i. ...el joc ens fa sentir impulsos violents.
 - ii. ...el joc té diverses funcions socials que són necessàries per a les persones.
 - iii. ...a través del joc no poden satisfer-se determinats impulsos, desitjos o necessitats personals.

- c. El text afirma que la llengua...
 - i. ...és flexible i permet in comptables creacions i combinacions.
 - ii. ...serveix només per comunicar-nos de manera efectiva.
 - iii. ...que trobem a les grans obres literàries és més rica que la dels jocs de paraules.

- d. Segons l'article, a l'hora d'aprendre una llengua...
 - i. ...el joc pot ser un bon mètode d'aprenentatge.
 - ii. ...la gramàtica és el més important perquè és el que demostra la nostra competència lingüística.
 - iii. ...no és recomanable incloure jocs lingüístics, ja que poden crear confusió.

- e. Segons el text, els jocs de llengua...
 - i. ...no tenen cap efecte sobre la nostra competència lingüística.
 - ii. ...estimulen l'enginy i l'agilitat mental.
 - iii. ...ens fan habitants conscients del país.

- f. L'article explica que per ser parlants competents...
 - i. ...hem de conèixer a la perfecció i saber aplicar la normativa de la llengua.
 - ii. ...hem de viure en el país en què es parla i comprendre'n la cultura.
 - iii. ...hem de valorar la llengua per tot el que és, en totes les seves manifestacions.

2 Resoldre passatemps coneguts

2. Podeu resoldre els entreteniments següents?

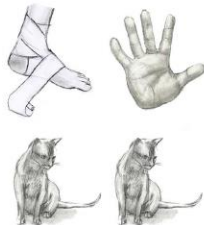

ENDEVINALLES

*Vaig sempre de viatge,
 sense maleta ni bastó;
 de vegades semblo un formatge,
 i d'altres una tallada de meló.*

*Primer, verd com el julivert;
 després, groc com el safrà;
 faig ones, i no soc mar.*

*No soc caragol ni bolet i la pluja em fa sortir;
 Si cau aigua m'estufo; si fa sol estic pansit.*

JEROGLÍFICS

		<p>Pare nostre...</p> <p>MAN</p>
<p>1. On vas ara?</p>	<p>2. On va aquest autobús?</p>	<p>3. Capital de comarca</p>
<p>DDDDDD</p> 		
<p>4. Tirans, opressors</p>	<p>5. Sense recursos per viure</p>	<p>6. Vestit per sortir de la dutxa</p>
		
<p>7. Que no els vegi ningú.</p>	<p>8. Un continent</p>	<p>9. Si la nena té fred...</p>

JEROGLÍFICS AMB SINONÍMIA

GUIA'L	SENZILL	CORATJÓS	ANOMENATS
Asiàtic vist des d'Europa	Dugu'i'l a terme	És gaire ràpid aquest tren?	Part del cos

ES QUEDAVA	S'INTRODUEIXEN	VOLS	PARES
Un país europeu	Com anireu a Praga?	D'on és la Glòria?	Esperes alguna cosa de mi?

ANAGRAMES

De quines poblacions catalanes són anagrames les paraules destacades d'aquestes frases?

- Les millors **rués** de carnaval es fan, sens dubte, a
- Diu que és **orangí** perquè va néixer a Orange, però no és cert. Ell és de
- El meu avi cultiva mongetes i patates en un **tros** que té a
- Aquests xicos que **s'amaren** d'entusiasme són de

3 Comprendre maneres estàndards i creatives de definir

3. Llegiu aquestes definicions de la paraula *trencaclosques* i argumenteu quines són bones i quines no:

- Joc format per diverses peces que cal unir per obtenir una figura; es coneix també amb el nom de *puzle*.
- Joc de taula al qual has de dedicar moltes hores.
- Peces disperses que, combinades, formen un paisatge, una cara, un animal...
- Joc consistent en un conjunt de peces, regulars o irregulars, de cartró o d'una altra matèria, que cal combinar per formar una figura.

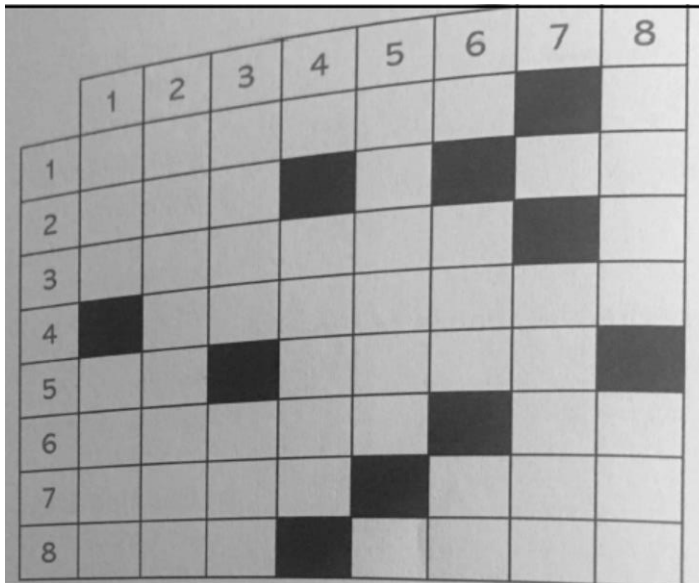
Una bona definició...

- No utilitza el mot que vol definir
- Aclareix i no confon
- No omet cap aspecte distintiu
- Prescindeix d'elements irrellevants

4. Ara resoleu els mots encreuats següents i comenteu les definicions que us semblin ressenyables.

HORIZONTALS: 1. Una P que resa sense ganes de fer res més. La consonant més generosa. 2. La lletra Escala de pintor plantada. 51. 3. Te la fa el mosquit si et descuides. Una pinta amb poques pues. 4. Te n'aniràs a l'altre barri. 5. Dues terceres parts. 6. Te Una teca no gens ordenada. 7. La muntanyeta pre-ferida dels qui fan surf. És mig rara, aquesta paraula. 8. Demostrava que era riallera. M. 8. D'allà ens arriba el migjorn. La cosa que diem quan no sabem com definir una cosa.

VERTICALS: 1. En Josep, però més curt. La part del darrere. 2. Traieu de la llista. 3. La bóta d'aquest lloc és la que té el vi més bo. Del revés, alterna amb la nit. 4. La vocal de l'Esteve Tresserres Ferrer. Es feia servir per llaurar amb els bous. 5. Gaudeix amb el dolor dels altres, aquesta dama. La Lluna quan minva. 6. Una vocal anarquista. El setè és el cinema. Inici i final de la maratón. 7. Consonant que es col·loca a cada cap del llençol. Es fan per l'aire. 8. Són germanes de ma mare. Alguns n'estan tocats.

4 Formació de mots: mots prefixats i compostos

5. Relacioneu els elements de cada grup i escriviu el mot compost que en resulti. Després, seleccioneu cinc dels mots formats i escriviu una frase amb cadascun.

gira, obre, boca, cobre, penja, penya, torna, trenca, cara, porta

moll, robes, retrats, segat, closques, sol, llaunes, llit, vis, xuclat

6. Escriviu els mots en cursiva que teniu a continuació posant-hi, si cal, guionet. Després, feu-los correspondre amb la definició més adequada: *guardaroba, gratacel, parasol, lletraferit, coliflor, tocacampanes, caragirat, pocavergonya*
- a. Amant de conrear les lletres
 - b. Persona que parla sense solta
 - c. Lloc on hom guarda la roba de vestir
 - d. Fals, hipòcrita
 - e. Varietat de la col
 - f. Estri per resguardar-se del sol
 - g. Edifici molt alt
 - h. Persona desvergonyida, brètol
7. Afegiu tres prefixos a cadascun dels verbs següents, de manera que n'obtingueu tres verbs nous: *prendre, tenir, córrer, cloure, posar, viure*.
Assegureu-vos que coneixeu el sentit i l'ús d'aquests verbs, proposeu 3 frases amb 3 d'ells.
8. Combineu els prefixos amb els mots per formar deu paraules derivades:

arxi-, bes-, post-, psico-, avant-, extra-, menys-, infra-, hiper-, super-

modern, mercat, valorat, guarda, sensorial, preat, net, passat, conegut, anàlisi

5 Tasca: creem jocs lingüístics

Prepareu **una** d'aquestes opcions, que han d'estar relacionats amb qüestions culturals o paisatgístiques de Txèquia.

- a. uns mots encreuats²,
- b. dues endevinalles
- c. dos jeroglífics

² Podeu crear els mots encreuats emprant recursos de webs com aquest:
<https://worksheets.theteacherscorner.net/make-your-own/crossword/>